

DE CAÇADORS-RECOL-LECTORS A CONSUMIDORS-COL-LECCIONISTES

L'èxit de les botigues en què es pot comprar tota mena d'objectes a preus econòmics, les antigues *Tot a 100* (pessetes) que van aparèixer a començament dels anys 1990, ha estat gran des dels seus inicis. En molts casos, la gent que va a aquestes botigues ho fa més que res per matar per pocs diners el cuc de les ganes de comprar. El que ens agrada a les persones és buscar, trobar i comprar la *ganga*: caçar, recol·lectar.

Els col·leccionistes de cromos, de segells, o de qualsevol altra cosa, molt sovint gaudeixen més amb la consecució de nous exemplars, com més rars millor, que no pas amb la contemplació de les seves col·leccions. Novament aflora la mateixa tendència: caçar, recol·lectar. Treballem durant anys per aconseguir grans preses – apartaments, embarcacions, motos...– i quan finalment les posseïm, les utilitzem ben poc.

En gran part, l'arrel psicològica de l'actual consumisme galopant no està en el fet que tinguem moltes necessitats, sinó que arrenca de la nostra tendència irrefrenable a aconseguir –caçar– nous objectes, nous objectius: noves preses esquivades, nous fruits saborosos amagats en la boscúria.

Som com els gats domèstics, que encara que estiguin farts, persegueixen els ratolins i, quan els cacen, no els maten ràpidament, sinó que es lliuren a un joc sàdic que consisteix a alliberar la presa i tornar-la a caçar una vegada i una altra abans de matar-la. L'objectiu d'aquestes caceres no és omplir l'estómac, l'objectiu és satisfer l'instint caçador, és la caça per la caça.

Alguns romàntics han dit que els animals només cacen per necessitat, però qualsevol que conegui el comportament exterminador d'una guineu quan entra dins un galliner o la freqüència amb què algunes dones renoven el seu vestuari, entendre que la generalització d'aquesta afirmació és un error. La necessitat de caçar no és una conseqüència directa de la necessitat de menjar. Són dues necessitats que cal satisfer, però no forçosament de forma conjunta.

Segons les últimes dades, els primers homes actuals (*Homo sapiens sapiens*), indistingibles si els poséssim dins de les masses multirracials que atapeeixen algunes grans metròpolis, van fer la seva aparició sobre la Terra a l'Àfrica, ara fa uns 150.000 anys. La major part de la humanitat, durant més del 90% de la seva història, va viure de la caça i la recol·lecció, talment com ho havien fet els homínids més primitius avantpassats de l'actual espècie humana durant centenars de milers d'anys. Fa uns 12.000 anys que va començar l'agricultura a Mesopotàmia; a Catalunya, la revolució neolítica no va arribar fins fa uns 7.000 anys, i encara queden boiximans caçadors-recol·lectors i bascos que parlen una llengua preneolítica.

Des que vam deixar de ser caçadors-recol·lectors, la cultura ha evolucionat ràpidament, però el cervell, la gran massa de teixit nerviós on estan escrites les línies bàsiques del nostre comportament, continua sent el mateix que el dels caçadors-recol·lectors d'abans del Neolític. Perquè es produeixin els eventuais canvis genètics que podrien afectar profundament el nostre cervell, cal moltíssim més temps que 12.000 anys.

Troblem avorrides i pròpies de mules, formigues o màquines, les feines actuals que més s'allunyen de la caça-recol·lecció com poden ser: el treball industrial repetitiu en cadena, el treball agrícola manual per compte d'un altre en grans monocultius, el transport manual de mercaderies, la venda de bitllets darrere una taquilla... i en general qualsevol feina que comporti monotonia i possibilitat gairebé nul·la d'utilitzar de manera variada la gran capacitat del nostre cervell, els treballs que van contra la *naturalesa* humana. En canvi, podem trobar força estimulants la feina del periodista que caça notícies, la del polític que caça vots, la del metge que caça malalties, la de l'investigador que caça allò que li és desconegut o la del professor que tot caçant coneixements ensenya a caçar-ne als seus alumnes.

Moltes de les nostres activitats de lleure, com per exemple: la fotografia, el col·leccionisme, l'afecció als viatges i la pràctica de la majoria d'esports, són succedanis o facetes de la caça-recol·lecció, o són directament aquestes activitats, activitats que per als nostres avantpassats preneolítics eren la feina estimulants de cada dia –només cal veure com està de ple l'eix del Llobregat en temporada de bolets, comptar les canyes de pescar que hi pot arribar a haver a l'estany de l'Agulla o assabentar-se del nombre de llicències de caça que hi ha a Catalunya.

Ens agradi o no, la nostra tendència a la depredació està escrita en els nostres gens. El nostre paper dins l'ecosistema és el del superdepredador omnívor i omnipresent i, de la mateixa manera que una illa petita no pot mantenir una població de tigres, la gran illa que és la Terra no podrà mantenir gaires milers de milions d'humans més.

Fa uns 12.000 anys, quan es va iniciar l'agricultura, es calcula que població mundial humana no superava els 4 milions, ara ja som prop de 6.700 milions i, si és manté el ritme de creixement actual, a mitjan segle XXI superarem els 9.000 milions. En una població d'aquestes dimensions, l'estil de vida actual de les societats suposadament *desenvolupades*, difícilment podrà mai generalitzar-se.

Cal que sublimem les nostres tendències caçadores-recol·lectores de forma que el perjudici per al medi ambient sigui mínim. En comptes de caçar animals, podem fotografiar-los; en comptes de promocionar sense parar el consum d'objectes, la fabricació dels quals comporta contaminació i grans despeses energètiques (compri el nou model de cotxe! compri el vestit de moda!), podríem fomentar l'aprofitament dels objectes i el consum d'experiències que comportin poc impacte ambiental (cultura, esport, naturalisme...); en comptes d'afavorir tant la construcció d'autopistes podríem afavorir la construcció d'una xarxa ferroviària moderna i eficient, etc.

Finalment, si no som capaços de frenar el creixement demogràfic, potser l'única solució que ens permetrà evitar l'autodestrucció serà una manipulació genètica que afecti la nostra ment i la faci més adaptada al nou medi artificial atapeït. Seria una solució ben trista, no crec que entusiasmi ningú la idea de tenir descendents amb el cervell empeltat de gens de formiga.

Florenci Vallès i Sala